

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΗ 1903

ΒΓΑΙΝΕΙ ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ

Ιδιοκτήτης, εκδότης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΣΤΕΨ'ΗΜΕΤΣ

Γραφεία: Κολοκοτρώνη 25β

(Χαρτοπωλείο Γ. Ξανθοουδάκη)

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ:

Για την Ελλάδα	δρ.	30	το χρόνο.
	»	15	το εξάμηνο.
	»	8	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία & Αίγυπτο	£	1	το χρόνο
	£	0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	\$	5	το χρόνο
	\$	3	το εξάμηνο

αι για τα άλλα μέρη 40 φρ. τη χρονιά.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΟΛΛΟΙ ποιητές, λόγιοι και καλλιτέχνες, οι: Κωστής Παλαμάς, Λάμπρος Πορφύρας, Δ. Ταγκόπουλος, Π. Νιρβάνας, Ζ. Παπαντωνίου, Κώστας Παρορίτης, Κώστας Βάρναλης, Άγγελος Σικελιανός, Παντελής Χόρν, Κ. Θεοτόκης, Δημοστένης Βουτυράς, Σ. Μελάς, Α. Παυλίδης, Ν. Κοζαντζάκης, Γαλάτεια Καζαντζάκη, Γ. Φτέρης, Φ. Γιοφύλλης, Θωμάς Οικονόμου, Θ. Θωμόπουλος, Αιμίλιος Βεάκης, Ν. Παπαγεωργίου, υπογράψανε ένα γενναίο μανιφέστο, που δημοσιεύτηκε στο «Ριζοσπάστη» και σ' άλλες εφημερίδες, για το ζήτημα της θεομηνίας που χτύπησε τις μεσημερινές επαρχίες του Βόλγα στη Ρωσία. Με το μανιφέστο τούτο τονίζουν πως έχουνε χρέος όλοι οι τίμιοι άνθρωποι να βοηθήσουνε σήμερα αδερφικά το Ρωσικό λαό, που βρίσκεται σε μια κρίσιμη στιγμή, με τη μεγάλη επανάσταση που σηκωσε για να πραγματώσει τα άψηλα Άνθρωπιστικά Ίδανικά. Κι όμως κάμποσοι δημοσιογράφοι μας που βλέπουνε στενά και στοχάζονται πάντοι ταπεινά, δε νοιώσανε την αξία της τέτοιας χερονομίας που οι διανοούμενοι της Ελλάδας κάμανε προς τιμή της. Μα τί άλλο μπορεί να περιμένει κανείς από πνευματικά και ψυχικά έρρείπια, παρά πισωδρομικές διεμαρτύρησες και άνιερές κουτοπονηριές;

Στις παραπάνου υπογραφές, ως προστεθεί και το νομα του Ρήγα Γκόλφη, που δεν πρόφτασε να υπογράψει το μανιφέστο.

ΣΤΑ σημερινά γράμματά του ο μακαρίτης Χατζόπουλος μιλάει για το ρεζισέρ του Βασ. Θεά-

τρου και μιλάει ιδίαια, αν και μπορούσε να πει ακόμα περισσότερα από όσα λέει. Σκηνοθέτης, ρεζισέρ, του Βασ. Θεάτρου ήταν τότε ο Θωμάς Οικονόμου, που, έχοντας να πολεμήσει με την καθαρευουσιάνικη μούχλα του μακαρίτη Άγγελου Βλάχου και τον επιπόλαιο και ξόφρεσο καλλιτεχνισμό του διαδόχου του, τα κατάφερε να νανέδασει έργα περιοχής στη σκηνή, κι ακόμα περισσότερο, τα κατάφερε, από τη μιά μεριά αυτός κι από την άλλη μεριά ο μακαρίτης Χρηστομάνος, με τη «Νέα Σκηνή» του, να καθιερώσουν τη δημοτική για επίσημη, να πούμε, γλώσσα της σκηνής. Κι ακόμα ένα άλλο, σημαντικό κι αυτό: "Αν το θέατρο χρωστάει στο Χρηστομάνο την Κυβέλη, χρωστάει στο Θωμά Οικονόμου τη Μαρίκα Κοτοπούλη, γιατί, παιδούλ' ακόμα, την έπλασε με τη διδασκαλία του και το θάρρος που της φύσηξε ξεχωριστή καλλιτέχνισσα της σκηνής.

ΝΑ, λοιπόν, κ' ένα άλλο καλό ποίχουνε τα γράμματα του Χατζόπουλου. Συμπούνε θύμησης φιλολογικές κ' είναι να πούμε, σά μιά συμβολή στη φιλολογική ιστορία της εποχής μας. Με όλο το μικρό-χολο κακομεταχείρισμα ποίκανε ο μακαρίτης σε μερικά πρόσωπα, που συνεργάζότανε μάλιστα την εποχή εκείνη μ' αυτά, απομένει πάντα, σάν καίτοι κάθι τους, ή ιστορική αλήθεια κι αυτό μοναχά μας ενδιαφέρει. Τις κρίσεις του για τα πρόσωπα τις περνάμε χαμογελώντας.

ΣΤΟ ερχόμενο φύλλο δημοσιεύουμε το δωδέκατο και τελευταίο κεφάλαιο του «Μπρουσσού». Το «δοκιμολογικό» αυτό, νάν το πούμε έτσι, του κ. Άλεξ. Παύλη, διαβάστηκε πολύ κι από μερικούς χαρχατηρίστηκε ως σωστή «εγκυκλοπαιδεία», αφού χλίια πράματα ωφέλιμα και τερπνά βόλκει κανείς στον «Μπρουσσό» του.

Ο ΕΞΑΡΧΟΣ

Μιά ψυχή αληθινά καλλιτεχνική, ένας διαλεκτός πνευματικός εργάτης, ένα παιδί γιομάτο εϊγένεια και καλοσύνη και αρετή, ο Θόδωρος ο Έξαρχος, πέθανε τελευταία εδώ, στην Αθήνα. Έδωπερα κανέναν μας δεν τδ πήρε είδηση αυτό. Από τη Σύμρνη τδ μάθαμε. Ένα άρθρο γιομάτο πόνο, του Μιχαήλ Ροδά στη «Νέα Ζωή» της Σύμρνης, μς τδ γνώρισε, Τέτια ή ζωή. Πάντοι θά βρεθεί ένας φίλος να είδοποιήσει τούς άλλους, τούς ανεidoποίητους. Και τούς αδιαφορους. — Σκληρή αλήθεια κι αυτό.

Στη Σύμρνη ετομαάζουνται νάν τσι κάνουν ίσως φιλολογικό μνημόσυνο, να τού εκδόσουν τα ποιήματά του κτ.κτλ. Συνηθισμένα πράματα. Αφού πέθανε ο άνθρωπος, τού αξίζει κάθε τιμή. "Όσο ζούσε όμως...

"Όσο ζούσε... — Τόν προπερασμένο μήνα έτυχε να βρεθώ στη Σύμρνη. Πήγα να δώ τα παιδιά μου, τόν Πάνο μου και τη Μερόπη μου, να ξεκουράσω την ψυχή μου σμά τους. Ένα μεσημέρι οι λόγιοι της Σύμρνης μού κάμανε την τιμή να με καλέσουνε σ' ένα αληθινά καλλιτεχνικό γλέντι τους, στη Μεγάλη Ταβέρνα του Γιαννούλη, την ιστορική, που θυμί-

ζει την ιστορική ταβέρνα του «Φάουστ». Στο άναμμα του γλεντιού, στα φρούτα, θυμηθήκαμε και τον Έξαρχο. Τον θυμήθηκα εγώ. Σήκωσα το ποτήρι και ήπια στην υγεία του. Στη μάχη κι άραχλη την υγεία του. Γιατί, πάνω στην πρόποσή μου, τους έκαμα γνωστό, που ίσως να μην το ξαίρανε, πώς ο Έξαρχος πούθγαλε τη «Νεότητα» στη Σμύρνη, κ' ήρθε δώ, με σακατεμένη υγεία, να συνεχίσει με τα «Φύλλα» του τη σθημένη, κυριολεκτικά κι μεταφορικά, Νεότητά του. — τους έκαμα γνωστό πώς ο Έξαρχος τώρα χαροπαλεύει στο Μαρούσι, φθισικός και στερημένος από ό,τι του χρειάζεται για να πεθάνει ήρεμα.

Οι Σμυρνιοί λόγιοι συγκινηθήκανε από τα λόγια μου κι άμέσως εκεί, στη Μεγάλη Ταβέρνα του Γιαννούλη, τάποφασ'σανε να μοι δώσουνε πενήντα, έκατό λίρες — δε θυμάμαι καλά πόσες — νάν του τις φέρω έδώ, όχι τόσο για ύλική συντροπή, όσο για να παρηγορηθεί που δεν ξεχάστηκε από τους όμοτεχνους

πατριώτες του. «Έχουμε κάπιο σύλλογο, είτε ένα απ' αυτούς, κι ο Σύλλογός μας έχει τόσες λίρες. Άς στείλουμε λοιπόν άμέσως στο Θεοδωράκη!»

Στο γλέντι είτανε όλα σκεδόν τα μέλη του Συλλόγου. Κι όλοι τα μέλη τη δεχτήκανε με συγκίνηση την πρόταση. Τι συγκινητική σκηνή! Ποτέ δε θά την ξεχάσω. Όπως ποτέ δε θάν το ξεχάσω πώς γύρισα στην Άθήνα, δίχως να τα καταφέρω να δγάλω, για τον Έξαρχο, ούτε ένα γροσί από το ταμείο του Συλλόγου τους, αν και δυό τρείς φορές τους θύμησα... τη δωρεά τους!

Ο Ροδάς, θυμούμαι, μοι είπε τότε πώς αποφασίστηκε να γίνει κάτι γενναιότερο, δηλ. κάποιο παράσταση κτλ. και να μπορέσουν έτσι να στείλουν, όχι έκατό ψυρόλιρες, μα ένα ποσό σημαντικό στον Έξαρχο. Στο μεταξύ τους πρόλαβε ο Χάρος, βλέπετε. Πάντα προλαβαίνει ο Χάρος κάθε γενναίω πράξει στον τόπο μας.

Δ. Π. Τ.

ΤΟ ΠΟΥΡΓΚΑΤΟΡΙΟ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Η σελίδα αυτή, αφιερωμένη, αποκλειστικά στους νέους, τους πρωτόβγαλτους, θά είναι, να πούμε, το Πουργκατόριο που θά μπαίνουνε σ' αυτό όσοι νέοι δείχνουνε πώς κάτι έχουνε να πούνε σήμερα και κάτι καλύτερο σίγουρα αύριο.

MORTUS

...Το σκοτάδι γύρω με πνίγει... Το τριξίμο των κλαδιών με τρομάζει...

Ανατριχιάζω!...

Βογγητά γύρω άκούω... Στριγγές φωνές..

Φωνές πονεμένες...

Το φεγγάρι μπωμένο, ματώνει τους σπασμένους κορμούς, τα καμένα φύλλα των δέντρων...

Μάτια νεκρών γυάλινα, σπαδιά σπασμένα... Ξαναδίνοντας, φεγγαβολούν λάμπες άπαίσιες...

Κάπιο κανόνι στά πλάγια ριχμένο με ψηλά τις αποκóμενες τον ρόδες, μ' άνθρωπο μοιάζει, που το Θεό μουντζώνει...

Άλλιμονο, πονάω...

Σ' όνειρο τάχα βρίσκομαι;... Βαρύς θραχνάς τα στήθια μου πλακώνει;... Κατάρα... Άνθρωπος έγώ, τόλμησα να σηκώσω ντουφέκι ενάντια σ' άλλους...

Ματωμένα τα χέρια μου με γλιστερό πηχτό αίμα, κολλούνε...

—Μάρνα, πονάω...

Άκου... Τα κοράκια άπαίσια κράζουν, τροφή ζητώντας... Για κοίτα... Τα μάτια μου ου σκοτάδι ξεχωρίζουνε... Ξεσκίζουν κοντά μου τα στήθια κάποιου συντρόφου...

Άλλιμονο... Βοήθεια ζητάς σύντροφε... Μη τάχα μπορώ να σε βοηθήσω;...

Η γλώσσά μου ξεράθηκε... Τα χείλια μου καίνε...

—Ω, πώς διψάω...

Το πηχτό κρύο αίμα της πληγής μου ρουφάω...

Βογγάζ. σύντροφε!... Τα κοράκια... Τόν Προμηθέα που σου μάθαιναν σχολειό θυμάσαι; Αυτός απ' το τραγούδι των Ωκεανίδων παρηγοριότανε... Μά μεις;... Άυστηχοιμένοι...

Τη μάνα κράζεις;... Με βία σ'ς χώρισαν; Οί Νόμοι;... Η Πατρίδα; χά... χά... Πεθαίνεις είπες; Μη, σύντροφε, φοβάμαι μόνος...

Ένα κοράκι πάνω μου φτερουγίζει... Άυστηγία... Φοβάμαι μόνος... Σ' ακολουθάω σύντροφε... Νιώθω πώς πεθαίνω... Φοβάμαι...

—Μάρνα πονάω... Τα στήθια μου σκίζουν...

1921

Π. Πιτρίνης

Τ' ΟΝΕΙΡΟ

—Μάρνα μου, είδα στον ύπνο μου πώς κάρφωνα σε-
(νίδα...)

—Το «κάρφωμα» είναι δύναμη· καλό τ'όνειρο γιέ μου.

—Κι άκόμα τον πατέρα μας σάλογο καθάλλαρη...

—«Τάλογο» θά πει γλήγορα· καλό κι αυτό, παιδί μου.

—Είδα και τον Πνευματικό και με ξομολογούσε...

—«Πνευματικός» —ξαλάφρωση και χαίρου το, παιδί μου.

Μά τ'όνειρο είχε άλλως πιαστεί κι αλλιώς ξηγιώ-
(τόν :

—«Το κάρφωμα» το φέρετρο και «τάλογο» ο Χά-
(ρος :

κι ο «ξομολόγος» — ο παπός που θά τον κοινωνούσε.

Άριστ. Βενιαρέλης

ΣΥΜΠΟΝΙΑ

(Της Μπ. Λαμ.)

Χειμώνα, κάπιο άπόδραδο, με το τραγούδι του βορρά στο δάσος αγαπούλα μου, σέρνω τα δήματά μου.

Θρηνώ κι ο γκιώνης μου κρατά συντρόφι πάνω στα
(δεντριά :

που γέρνουν συμπονώντας με, κι αυτά, στο πέραςμά
(μου :